

[Transcript] Genstart / Lamaens tunge

Det foregår i Damsala, der, hvor Lalama bor, det lige foren hans hjem, der er lidt over 100 indiske studerende, som lige er blevet færdig uddannet, og dem taler han til.

Og der er den her unge indiske dreng, som spørger ham, kan der give vi jo hok.

Hvad har du?

Og et dreng kommer op til Dala Lama, og Dala Lama siger så, først her, og præger på sin kind.

Altså, der bliver drenget om at give ham et kindkøs. Det gør drengen sådan et meget hurtigtigt at give ham et knus, og der bliver latter op både dreng og Dala Lama er glade.

Men det, vi så ser, det er, at Dala Lama så præger på sin læber, laver en trutmånd og siger, og nu her.

Altså, du skal køse mig. De to sætter panden imod hinanden, og Dala Lama tager ligesom under hagen på drengen, og så er det, Dala Lama rækker tungen ud og siger, hvem såk mig i tongen.

Altså, mig i tongen.

Han er symbolet på medfølelse og grydhed.

Men nu har en optalelse af Dala Lama der bærer en lille indtidst dreng om at sutte på hans tunge for arvet mennesker hverden over.

Hvorfor gjorde Dala Lama det? Og hvad vil episoden betyde for det ældre ikon? Det er genstart i dag. Jeg hedder Anna Ingrish.

Hvad tænkte du egentlig, at du så den her video af at Dala Lama?

Jeg tænkte, at det var noget uheldt i inter- og kulturel kommunikation, der var på spil der. Og så tænkte jeg også, at det ville blive misforstået.

Især det med tongen.

Du siger, at du tænker, at det ville blive misforstået. Altså, hvad er det, ved det, du tænker? Det her er ikke helt godt, hvis man ser på det, med ekipetanske øjne.

Altså, så ser man jo efterhånden ældre mand prøve at køse og få en dreng til at slikke på hans tunge. Og det er jo sådan ret uheldigt.

Jesper Østergård har interesseret sig for tibetans budisme i mere end 20 år.

Traditionen går jo langt tilbage netop, fordi Dala Lama er en figur, som netop lader sig genfede gang på gang.

Han har skrevet POD om trusretning, og så har han selv mødt Dala Lama flere gange.

Hvordan bliver du selv interesseret i tibetansk budisme?

Altså, vi skal langt tilbage. Jeg sidder som 19-årig i Hongkong og venter på Otto, min gode venner fra Danmark.

Han skal komme ned til mig og så skal vi rejse igennem Gina.

Jeg finder så ud af, at på det tidspunkt det er 1992, hvad er tibet blevet åbnet igen for rejserne.

Jeg ringer til Otto og spørger, at jeg skal vigtage til tibet, og han siger, jo, så det gør vi.

Det er et storslåd landskab. Det er store stepper. Høje bjæve, det er bjævepass for et golt landskab, et højt landskab, et bjævrigt landskab.

Men i byerne er der altid et kloster eller et tempel, som man så kan gå ind i, og så kommer derind til åbner deres anden verden.

Der åbner sådan sådan en verden, der er varm og tryk. Den er varm blandt andet, fordi der er sådan nogle smørlampere, der laver en sterin lys, bare lavet af smør, som brænder.

Der er også et duften af det her smør, der brænder. Der er mange, som reciterer bønner, og så er det så komponerede af nogle instrumenter, de spiller på.

Hvordan er det for dig at møde det her træd ind i det her universe med munke og kloster og bønner

og buddæer?

Jeg er en 19-årig dreng, som mere eller mindre tilfældig er landet i Tibet. Så jeg bliver fuldstændig bumpet tilbage af de her sandsindtryk, og af den her forskellighed, der lægger i det her tibetanske forhold til det, jeg vant til fra Danmark.

Så jeg bliver meget fascineret og draget af det.

På det her tidspunkt, altså i starten af 90'erne, der er Dalalama i Exil i Indien. Mærker du alligevel tross hans frevær, hans betydning for tibetanerne på den her tur?

Ja, de gør jeg. Vi har en guidebook med, og i den her guidebook er der et billede af Dalalama. På det tidspunkt er det stadigvæk muligt at rejse rundt med billeder af Dalalama. Det er senere blevet mere besværligt.

Der er en tibetaner, som tager vores guidebook og kigger den igen, og ser det her billede af Dalalama, hvorefter han tager guidebogen og ser den op til sin egen panne, som en måde at vise respekt og vise ære.

Dalalama er på det her tidspunkt både det tibetanske folks onlige og politiske leder, og den fjordne i rejken af tibetanske Dalalama er. Hans mytiske status får han blandt andet gennem savnet om, hvordan det tibetanske folk bliver skabt.

Der er en fortælling om, at tilbage i urtiden, der sidder der en slags gude, er vi lukket til svare. Han sidder i en himmel og kigger ned på tibet.

Seer et barst landskab, et vildt landskab, og tænker, det her område kunne godt bruge noget medfølelse. Det er faktisk det, at vi lukkes til svare betyder, og så tager han ned til tibet.

Så er der en demon ene, som er forklaget til min æpe. Hun vil gerne forstyrre, at vi lukkes til svare, så hun går hen til, at man spørger, hvad skal vi tog ikke have noget sjovt, skal vi tog ikke par, skal vi tog ikke have noget afkom.

I starten er vi lukkes til svare, så afviser han og siger, at det kan jeg ikke, jeg sidder lige og mediterer, men hun er vedholdende, og til sidst så partier sig, og de får et afkom, og det tibetanske folk siger så om dem selv, at de stammer fra det her afkom.

Så de har altså noget, at vi lukkes til svare i sig, noget medfølelse, og så har de en vildskab i sig fra den her æpe demon.

Hvilken rolle spiller Dalai Lama i den skabelsesberedning?

Ja, og her er det nemlig det, at afvulkesesvaret træder ned i andre former, den andet som Dalai Lama, så Dalai Lama er ligesom den nuværende garant for, at tibetanerne har den her medfølelse i sig.

Okay, så han er på en eller anden måde barmhjertighedsguden på jorden?

Ja.

Dalai Lama siges, at kunne styre sin egen genføstlød, og når en Dalai Lama dør, begynder man derfor at lede efter hans reinkarnation i de yngre generationer.

Den nuværende, altså 14. Dalai Lama, bliver fundet, da han kun er 3 år gammel i 1937.

Den forrige Dalai Lama, den 13. Dalai Lama, er død nogle år for hende, og så snart den forrige Dalai Lama er død, begynder man lige så stille at kigge efter tegn eller varsler på, hvor mandag næste bliver genfødt.

Blandt andet, så den 13. Dalai Lama, det siges, at hans lige begyndte at kigge lidt mod Øst. Der var noget must, der voksede på nogle stolper i hans palas, som pegede mod Øst, så man begyndte at søge i det her område.

Samtidig så, hvis der er nogle børn, som kommer med nogle særlige bemærkninger om, at de måske

[Transcript] Genstart / Lamaens tunge

gerne ville tillæse, det siges, at den nuværende Dalai Lama, ligesom savnede nogen, og det var som om, at han sygte et andet sted hen i sin eget hjem, så kan det være tegn på, at det måske er han reinkarnation af den tidligere Dalai Lama.

Så sender man nogle gamle mænd ud for at prøve at finde ud af, at han nu er den rigtige kandidat. Den unge dreng, altså den nuværende Dalai Lama, han får så også stillet nogle prøver.

Han skal vælge nogen af den 13. Dalai Lama's egen dele, og man ligesom kan genkende det. Der siger man så, at den nuværende 14. Dalai Lama er den rigtige, og så kan man ligesom anerkende ham.

Da den nuværende Dalai Lama vokser op, er Tibet en selvstændig region, men i 1950 marscherer kinesiske trupper over højlandet og invaderer det.

Nogle år senere flygter Dalai Lama til Exil i Indien, og herfra taler han mod Kinas undertrykkelse. Fra 1983 begynder han så at rejse rundt i vesten, og der bliver han den, der ligesom bliver repræsentanten for det her lille undertrykte folk.

Den her fredelige kamp for kulturel, selvbestemmelse og religiøs selvbestemmelse.

Det her er jo kombineret med, at der er hebierne at rejse til Indien og møde Dalai Lama, men også andre Tibetanske Lama.

Så på mange måder så kommer Dalai Lama til at fremstå, som lidt et modbilledet til den investelige materialisme.

Han kom til at stå for sådan en sand medfølelse, og det gode og det simple.

Hvad er det for nogle rejser, han får tør i vesten?

Det er egentlig først og fremmest nogle ture, hvor han tager rundt og holder offentlige taler.

Du møder ham jo faktisk også selv Jesper. Kan du ikke beskrive den første gang, du ser ham tale?

Jo, det kan jeg godt, men de Indiener møder ham første gang. Det er i forbindelse med Tibetanske nytår i 1956.

Det foregår over flere dage.

En dag tager jeg til den afdeling, hvor det bliver oversat til engelske lytter efter hvad han siger.

Og det er som jeg husker, det er ganske udemærkelig, at han får sagt.

Men en dag tager jeg også over i den, hvor Tibetannerne sidder.

Og der kan man virkelig få nemme hvordan, at hans blotte tilstedeværelse er det, som er det vigtige.

Der er en kvinde, der går i trangse, og jeg spørger sådan lidt dem, der sidder ved siden af mig og er på spil her.

Og de siger, det plejer hun at gøre, når hun møder Dalla Lama.

Det er ret tydeligt, at bare det at være tæt på Dalla Lama er betydningsfuldt for den.

Kan du også mærke den betydning?

Efter de her dage, hvor han holder taler, er der mulighed for at komme op og møde ham.

Der stiller vi os op i en række, og så får vi lov at hilse på ham.

Og jeg også påvirker, at den her karism er den her udstråling, han har.

Han er jo et meget, meget lattermildt menneske, han er jo behagelig at være tæt på.

Han er lidt den, der er mor fra Vielsam ønsker os.

Den smidlende, den rare, den i mødekommende.

I løbet af 80'erne og 90'erne bliver den Tibetanske leder et kæmpe ikon i vesten.

Og han bliver omfavnet af både den politiske og kulturelle elite.

Han får en Nobel's fredsbrits 1989. Det må være højtepunktet.

[Transcript] Genstart / Lamaens tunge

Men altså som et kulturell ikon, så bliver han jo omfavnet af bl.a. Hollywood.

I 1996 er der faktisk et nedelem af Beastie Boys, der laver en kæmpe koncert til Airford, der lavede med at få fri-tibetian i Golden Gate Park.

Der er tidligst store bands og musikere, der spiller.

I 2011 fresser Deje Lama af sig i sin politiske magt, men han forbliver tibetanernes religiøse og onlige leder.

I de efterfølgende år havner han flere gange i bidende mediestorm.

I 2019 forarver han, da han i et intervju med BBC siger, at hvis hans efterfølger skal være en kvinde, så skal hun være attraktiv.

Han får også huk, da han udtaler sig om flygtningekristen og siger, at Europas skal være for europæer.

Ingen af sagerne kan dog måle sig med den kritik, han får fornyeligt, da en video af ham og en indistring begynder at sigulere.

Vil du ikke beskrive, hvad det er, man ser på videoen?

Jo, det vælger. Det foregår i Damsala, der hvor Lama bor. Der er lidt over 100 indiske studerende, som lige er blevet færdig uddannet, og dem taler han til.

Og der er den her unge indiske dreng, som spørger ham, kan der give jer huk?

Den er huk, ju.

Hvor efter, der er to oversætter, som prøver at forklare Dalla Lama, hvad det er, at drengen spørger ham?

Det Dalla Lama, at finde ud af, at han vil give ham en knus, siger han, okay.

Og drengen kommer op til Dalla Lama, og Dalla Lama siger så, først her, og præger på sin knus.

Altså, der bliver drengen om at give ham et kindkøs. Det gør drengen sådan et meget hurtigtigt og giver ham en knus.

Og der bliver latter og både drengen og Dalla Lama er glade.

Den del ser vi ikke altid, men det vi så ofte ser, det er det næste, der kommer.

Og det er, at Dalla Lama så præger på sin læber, laver en trutmånd og siger, og nu her.

Altså, du skal køse mig.

De to sætter panden imod hinanden, og Dalla Lama tager ligesom underhaven på drengen.

Og det er svært at se, om de køser eller de ikke gør, men det er i hvert fald ligesom det, der bliver hensikten med dem.

Så er der lige fem sekunder til tavset imellem dem, og så er det, Dalla Lama rækker tunge nu ud og siger, den såk mig tong.

Og der er det tydeligt, at drengen er sådan lidt tvivlende over for at være der på spil.

Drengen sætter igen sin panden hen i mod Dalla Lames panden, men så sker der ikke mere end det.

Så Dalla Lama bliver drengen herom og slik på hans tunge, såk mig i tong.

Hvorfor bliver han drengen om det?

Ja, det var jo så også det, der undrede mig.

Det undrede mig ikke at have en ræk tong.

Fordi jeg har også ræk tonget af mange type tager, og der er rigtig mange type tager, der har ræk tonget af mig.

Det er en helt almindelig måde at hælde på hinanden i Tibet, men rækker tunge hele tiden.

Du gør det når du griner, du ser det hver eneste dag.

Det bliver så almindeligt, at selv når Hollywood de skal prøve at vise, hvad der er særligt ved Tibet,

[Transcript] Genstart / Lamaens tunge

så får de brapet til at række tonget i syvårigt Tibet.

Hvad er det for en historie, der ligger bag denne her måde og hældes på hinanden, altså tungehilsnen?

Da budismen kommer til Tibet i 600-tallet, så er det ikke ukontrofaciel.

Der er faktisk nogen, som gerne vil synes, at man ikke skal være budist, og man skal beholde sin oprindelige tibetanske religion.

En af dem efter 100-tiden, det er en, der hedder Langdama, og i det hele tiden fremstår han som den store demon i tibetanske historie.

Det man gør, når man rækker tunge, er, at man viser, at man ikke er en renkarnation af Langdama, fordi han havde en mørk, en sort tunge.

Man viser sin venlige intentioner ved at række tunge.

Så langt, så godt. Det forklager jo bare stadigvæk ikke det her med, at Daila Lama bliver drengen om at sutte på hans tunge.

Kan der være, hvis du virkelig graver dybt efter andre forklaringer med en bare språelig misforståelse og sådan lidt kiksidd, kulturell kommunikation?

Så skal man godt nok grave meget dybt, og jeg tror ikke, jeg har den dybde i mig.

Vi har jo at gøre med et fuldstændigt offentligt rum, det bliver optaget.

Drengens mor sidder lige ved siden af og ser det her.

Så jeg vil sige, da jeg ser videoen, tænker jeg, at det her er uhellig kommunikation, men jeg kan simpelthen ikke få øje på, at der er noget, som helst overgræbs altid i det.

Det skal dog sige, at Daila Lama senere har været ude og undskyldte at sige, men hvis der har været et form for overgræb i det, hvis det har skadet nogen eller såret nogen, så beklager han.

Det her meget uheldig optrin sker jo også i en tid, hvor der i visten er enormt meget fokus på grænseoverskridende adfærd.

Der har jo også været mange års afdækning af overgræber misbrug i religiøse, altså katolske kræse. Tror du, at der er nogen, som på en eller anden måde er overvist om, at han er endnu et religiøst, maktfuldt menneske, som har alle mulige fordækte hemligheder?

Altså selvfølgelig foregår der seksuelle krænkelser blandt tibetagerne, som det gør i alle mulige andre samfund.

Men at Daila Lama skulle være foregangsmand for noget af det, det er meget vanskeligt at forestille sig.

Hvad tænker du det her betyder for Daila Lama's status?

Der tror jeg, vi skal dele lidt i to overfor tibetagerne, der har han den status, han har, fordi han er Daila Lama.

Der er han ligesom institutionen Daila Lama, og der betyder det her ikke så meget.

Men i vesten, hvor han er betydningsfuldt for den person, han er, det er at han er den her lattermille, den lejne, den hyggelige mand, som siger nogle dybsindige ting.

Der tror jeg, det kan have en viss skadelig effekt.

Han skal ikke have for mange af de her lidt uheldige kommunikationer, fordi han lever så meget i kraft af det, han kommunikerer.

Hvad med dig selv egentlig, når du har set denne her video?

Altså ser du på Daila Lama på helt samme måde som du gjorde før?

Jeg tror ikke, jeg synes, at den her video isoleret set ændrer mit syn på ham.

Jeg tror, det er mere det, at Daila Lama nu er 77 år gammel.

[Transcript] Genstart / Lamaens tunge

Og måske er det også på tide, at han har gjort sit.

Han har fået promoveret Tibet, han har gjort opmærksom på Tibet, han har fået spredt tibetans budisme på global plan, eller været med til det i hvert fald.

Og måske er det egentlig på tide, at han begynder at koncentrere sig mere om sine rent religiøse plikter.

Og det er da også en tendens til, at han gør.

Jesper Øster går tusind tak for at besøge dig.

Velbekomme.

Det var Dains genstart.

Sat sammen af Emma-Alt Bekhøj, Ligne Fabrisius og Jonas Jos Andersen.

Jeg hedder Anna Ingrish.